

2023-08-24 Nr. NV-2134

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-23-1160, 23-1161; TAIS-23-10966(2), 23-10965(2)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEPILNAMEČIŲ APSAUGOS NUO NEIGIAMO VIEŠOSIOS INFORMACIJOS POVEIKIO ĮSTATYMO NR. IX-1067 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – Įstatymo projektas)		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☐ Taip ☐ Ne	Teisingumo ministerija	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta Data iš kalendoriaus	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo Nr. IX-1067 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant užtikrinti 2023 m. sausio 23 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) Didžiosios kolegijos priimto sprendimo byloje Macatė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 61435/19) (toliau – EŽTT sprendimas) įvykdymą.

EŽTT sprendimas priimtas byloje, kuri susijusi su pareiškėjos Neringos Dangvydės Macatės parašyta ir 2013 m. gruodį išleista vaikų literatūros knyga „Gintarinė širdis“. Ši knyga susideda iš šešių pasakų rinkinio, iš kurių dvi vaizduoja tos pačios lyties asmenų santuoką, ir skirta 9–10 metų vaikams. Po išleidimo knygos platinimas buvo laikinai sustabdytas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo (toliau – Įstatymas) 4 straipsnio 2 dalies 16 punktu, o vėliau buvo atnaujintas po to, kai knyga buvo paženklinta išpėjamuoju ženklu, kad knygos turinys gali pakenkti jaunesniems nei 14 metų vaikams.

EŽTT sprendimu konstatavo pareiškėjos teisės į saviraiškos laisvę ribojimą remiantis dabar galiojančia Įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 16 punkto redakcija ir yra nesuderinamas su Žmogaus teisių ir laisvių apsaugos konvencijos 10-uoju straipsniu (teisė į saviraiškos laisvę).

Vadovaujantis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 46 straipsniu, Lietuvai kyla besąlyginė pareiga įvykdyti EŽTT sprendimą. Be to, 2023 m. birželio 5-7 d. vykusio 1468-ojo posėdžio metu Europos Tarybos Ministrų komitetas dėl bylos Macatė prieš Lietuvą sudėtingumo nusprendė jai taikyti sustiprintą vykdymo priežiūrą.

Galiojančio Įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 16 punktas nurodo, kad neigiamą poveikį nepilnamečiams darančiai informacijai priskiriama viešoji informacija, kuria niekinamos šeimos vertybės, skatinama kitokia, negu Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse įtvirtinta, santuokos sudarymo ir šeimos kūrimo samprata.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Įstatymo projektu siūloma atsisakyti Įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 16 punkto, tokiu būdu siūlomas teisinis reguliavimas pašalintų galimybę diskriminaciniu būdu riboti saviraiškos laisvę, panaikintų Įstatymo nuostatų ir galimo jų taikymo nesuderinamumą su Konstitucinio Teismo doktrina bei pamatiniais žmogaus teisių apsaugos principais, įtvirtintais Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, Europos Sąjungos teisėje.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymo projekto rengėjai nurodo, kad Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės, be to, priėmus įstatymą būtų užkirstas kelias panašioms byloms ateityje, valstybei nereiktų skirti lėšų nei bylinėjimuisi, nei žalos atlyginimui.

Įstatymo projektui įgyvendinti nereikės rengti ir priimti įgyvendinamųjų teisės aktų.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Įstatymo projekto derinime dalyvavo Kultūros ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, Lygių galimybių kontrolierė, Vyriausybės atstovė Europos Žmogaus Teisių Teisme, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Visuomenės informavimo etikos komisija, Lietuvos gejų lyga, Viešoji įstaiga Žmogaus teisių stebėjimo institutas, Visuomenės informavimo etikos komisija, asociacija Trans Autonomija.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymo projektas su suinteresuotomis institucijomis iš esmės suderintas.

Sveikatos apsaugos ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, Lietuvos žmogaus teisių centras, Vyriausybės atstovė Europos Žmogaus Teisių Teisme, Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, viešoji įstaiga Žmogaus teisių stebėjimo institutas ir asociacija Trans Autonomija pastabų ar pasiūlymų Projektui neturėjo.

Lietuvos gėjų lyga nurodė, kad pritaria Įstatymo projektui, tačiau pateikė papildomą pasiūlymą papildyti Įstatymo 4 straipsnį, į kurį neatsižvelgta, įvertinus tai, kad siūlymas nėra susijęs su teikiamo Įstatymo projekto tikslu.

Vyriausybės atstovė Europos Žmogaus Teisių Teisme taip pat pažymėjo, kad derinimui pateiktas Įstatymo projektas, atsižvelgiant į jo priėmimo tikslus ir turinį, būtų laikomas tinkama ir pakankama bendrąja priemone, kuria siekiama nutraukti panašius pažeidimus arba užkirsti jiems kelią, Sprendimo vykdymo požiūriu.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija apie tai, kad pasiūlymų ir pastabų Įstatymo projektui neturi, informavo darbo tvarka.

Kultūros ministerija, Lygių galimybių kontrolierė ir Visuomenės informavimo etikos komisija per nustatytą terminą pastabų ar pasiūlymų Įstatymo projektui nepateikė.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabos ir pasiūlymai Įstatymų projektui pateikiamos 2023 m. rugpjūčio 21 d. išvadoje Nr. NV-2107.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Įstatymų projektu prisidedama prie:

- Aštuonioliktosios Vyriausybės programos, kuriai pritarta Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 191.5 papunktyje numatyto siekio (operatyviai įgyvendinti EŽTT sprendimus ir šalinti sisteminius teisinio reguliavimo trūkumus, sudarančius prielaidas tarptautiniams teismams konstatuoti žmogaus teisių pažeidimus nacionaliniu lygmeniu) įvykdymo;

- Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155, 8.1.11 papunktyje numatytos priemonės „Parengti įstatymų pakeitimus, užtikrinančius Konstitucinio Teismo, Europos Žmogaus Teisių Teismo, ES Teisingumo Teismo sprendimų, Jungtinių Tautų komitetų, kuriuose valstybei atstovauja Vyriausybės atstovas Europos Žmogaus Teisių Teisme, sprendimų įgyvendinimą Teisingumo ministerijos srityje“ įgyvendinimo.

Įstatymo projekto rengėjams siūlome įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Artūras Norkevičius

Viešojo valdymo grupė, vyresnysis patarėjas